

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023

Political Science (Optional) Paper-V

POLO5: Local Self Government in Maharashtra

Day and Date: Wednesday, 03/05/2023

Total Marks: 60

Time: 10.30 AM To 12.30 PM

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 How many years of age should the candidate have completed to contest Gram Panchayat elections?
 A. 20   B. 25   C. 30   D. 21
- 2 Who appoints Gram Sevak?
 A. Collector   B. Sarpanch
 C. Block Development Officer   D. Chief Executive Officer of the Zilla Parishad
- 3 Who Said that "Gram Sabha is the Lok Sabha of the village"?
 A. S.M. Joshi   B. Mahatma Gandhi   C. Vinoba Bhave   D. Yashwantrao Chavan
- 4 What is the tenure of Panchayat Samiti?
 A. 4 years   B. 6   C. 5   D. None of these
- 5 Who is the ex-officio secretary of Zilla Parishad Health Committee?
 A. Chief Executive Officer of Zilla Parishad   B. Zilla Parishad Health Officer
 C. Zilla Parishad President   D. Collector
- 6 In which year the Central Housing and Urban Development Board was established.
 A. 1980   B. 1970   C. 1976   D. 1972
- 7 In which year the Government of Maharashtra cancels the Mayoral Council?
 A. 1991   B. 1993   C. 1998   D. 1991
- 8 What is the number of members of the standing committee of the corporation?
 A. 15   B. 16   C. 18   D. 20
- 9 What is the term of office of the Municipal Council?
 A. 5 year   B. 4 year   C. 6 year   D. 2.5 year
- 10 Nagpur Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Civil Act is of ----- year.
 A. 1988   B. 1948   C. 1949   D. 1965
- 11 In which article of the Indian Constitution is the provision of Panchayat Raj Sanstha made?
 A. 245   B. 243   C. 280   D. 248
- 12 Which SCHEDULE was added to the Constitution of India after the 74th Amendment?
 A. Schedule 11   B. Schedule 8   C. Schedule 10   D. Schedule 12

- 13 Which of the following sets up the State Finance Commission by amending the Constitution of India?
A. Governor B. Chief Minister C. Prime Minister D. Chief Secretary of State
- 14 Which amendment gave statutory and constitutional status to local self-governing bodies?
A. 73rd and 74th B. 86th C. 62nd D. 46th
- 15 ----- Constitution amendment established the Metropolitan Planning Committee.
A. 42nd b. 74th c. 62nd d. 73rd

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 Functions of Panchayat Samiti
- 2 Block Development Officer Functions and Powers
- 3 Municipal Council Committees
- 4 District Planning Committee

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 Explain the Income sources of Grampanchayat.
- 2 State the powers and functions of the Municipal Commissioner.
- 3 Explain the provisions of the 74th Amendment.
- 4 Write to information about State Finance Commission.

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 Explain the structure, rights and functions of Gram Panchayats in Maharashtra and their role in the development of Maharashtra.
- 2 Explain the structure, functions and powers of a Municipal Corporation in Maharashtra.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 ग्रामपंचायत निवडणूक लढविण्यासाठी उमेदवाराने वयाची किती वर्षे पूर्ण केलेली असावीत?
अ. २०. ब. २५ क. ३० ड. २१
- 2 ग्रामसेवकाची नेमणूक कोण करतो?
अ. जिल्हाधिकारी ब. सरपंच क. गटविकास अधिकारी ड. जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- 3 ग्रामसभा म्हणजे गावची लोकसभा असे कोणी म्हटले?
अ. एस.एम. जोशी ब. महात्मा गांधी क. विनोबा भावे ड. यशवंतराव चव्हाण
- 4 पंचायत समितीचा कार्यकाल किती वर्षांचा असतो?
अ. ४ वर्षे ब. ६ क. ५ ड. यापैकी नाही
- 5 जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य समितीचा पदसिद्ध सचिव कोण असतो?
अ. जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब. जिल्हा परिषदेचा आरोग्य अधिकारी
क. जिल्हा परिषद अध्यक्ष ड. जिल्हाधिकारी

- 6 कोणत्या साली केंद्रीय गृहनिर्माण व शहरी विकास मंडळाची स्थापना करण्यात आली?
अ. १९८० ब. १९७० क. १९७६ ड. १९७२
- 7 महाराष्ट्र शासनाने महापौर परिषद कोणत्या साली रद्द केली?
अ. १९९१ ब. १९९३ क. १९९८ ड. १९९९
- 8 महानगरपालिकेच्या स्थायी समितीची सदस्य संख्या किती असते?
अ. १५ ब. १६ क. १८ ड. २०
- 9 नगरपरिषदेचा कार्यकाल किती वर्षांचा असतो ?
अ. ५ ब. ४ क. ६ ड. २
- 10 नागपूर नगरपरिषदा, नगर पंचायती आणि औद्योगिक नागरी अधिनियम ----- या वर्षांचा आहे.
अ. 1988 ब. 1948 क. 1949 ड. 1965
- 11 भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमामध्ये पंचायतराज संस्थेची तरतूद केली आहे?
अ. २४५ ब. २४३ क. २८० ड. २४८
- 12 ७४ वी घटना दुरुस्ती होऊन कोणते परिशिष्ट भारतीय राज्यघटनेमध्ये जोडण्यात आले?
अ. परिशिष्ट 11 ब. परिशिष्ट ८ क. परिशिष्ट १० ड. परिशिष्ट १२
- 13 भारतीय राज्यघटनेच्या घटना दुरुस्तीने खालीलपैकी कोण राज्य वित्त आयोगाची स्थापना करतो?
अ. राज्यपाल ब. मुख्यमंत्री क. पंतप्रधान ड. राज्याचे मुख्य सचिव
- 14 कोणत्या घटना दुरुस्तीने स्थानिक स्वराज्य संस्थांना वैधानिक व घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला.
अ. ७३ व ७४ व्या ब. ८६ व्या क. ६२ वी ड. ४६ वी
- 15 ----- घटना दुरुस्तीने महानगर नियोजन समितीची स्थापना झाली.
अ. 42 व्या ब. 74 व्या क. ६२ व्या ड. ७३ व्या

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 पंचायत समितीची कार्ये
- 2 गटविकास अधिकारी कार्य व अधिकार
- 3 नगर परिषदेच्या समित्या
- 4 जिल्हा नियोजन समिती

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 ग्रामपंचायतीच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.
- 2 महानगरपालिकेच्या आयुक्तांचे अधिकार व कार्य सांगा.
- 3 ७४ व्या घटनादुरुस्तीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- 4 राज्य वित्त आयोगाची माहिती लिहा.

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायतीची रचना, अधिकार व कार्य सांगून त्यांची महाराष्ट्राच्या विकासातील का स्पष्ट करा.
- 2 महाराष्ट्रातील महानगरपालिकेची रचना, कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023
Political Science (Optional) Paper-V

POLO5: Local Self Government in Maharashtra

Day and Date: Wednesday, 03/05/2023

Total Marks: 60

Page 4

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 ग्रामपंचायत निवडणूक लढविण्यासाठी उमेदवाराने वयाची किती वर्षे पूर्ण केलेली असावीत?
अ.२०. ब.२५ क.३० ड.२१

Option 4

2 ग्रामसेवकाची नेमणूक कोण करतो?

अ.जिल्हाधिकारी ब.सरपंच क. गटविकास अधिकारी ड. जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी

Option 4

3 ग्रामसभा म्हणजे गावची लोकसभा असे कोणी म्हटले?

अ. एस.एम. जोशी ब.महात्मा गांधी क. विनोबा भावे ड. यशवंतराव चव्हाण

Option 1

4 पंचायत समितीचा कार्यकाल किती वर्षांचा असतो?

अ.४ वर्षे ब.६ क.५ ड.यापैकी नाही

Option 3

5 जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य समितीचा पदसिद्ध सचिव कोण असतो?

अ.जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब. जिल्हा परिषदेचा आरोग्य अधिकारी
क. जिल्हा परिषद अध्यक्ष ड. जिल्हाधिकारी

Option 2

6 कोणत्या साली केंद्रीय गृहनिर्माण व शहरी विकास मंडळाची स्थापना करण्यात आली?

अ. १९८० ब.१९७० क.१९७६ ड.१९७२

Option 2

7 महाराष्ट्र शासनाने महापौर परिषद कोणत्या साली रद्द केली?

अ. १९९१ ब. १९९३ क. १९९८ ड. १९९९

Option 4

8 महानगरपालिकेच्या स्थायी समितीची सदस्य संख्या किती असते?

अ.१५ ब.१६ क.१८ ड. २०

Option 2

9 नगरपरिषदेचा कार्यकाल किती वर्षांचा असतो ?

अ. ५ ब.४ क. ६ ड. २

Option 1

10 नागपूर नगरपरिषदा, नगर पंचायती आणि औद्योगिक नागरी अधिनियम ----- या वर्षीचा आहे.

अ. 1988 ब. 1948 क. 1949 ड. 1965

Option 4

11 भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमामध्ये पंचायतराज संस्थेची तरतूद केली आहे?

अ. २४५ ब. २४३ क. २८० ड. २४८

Option 2

12 ७४ वी घटना दुरुस्ती होऊन कोणते परिशिष्ट भारतीय राज्यघटनेमध्ये जोडण्यात आले?

अ. परिशिष्ट 11 ब. परिशिष्ट ८ क. परिशिष्ट १० ड. परिशिष्ट १२

Option 4

13 भारतीय राज्यघटनेच्या घटना दुरुस्तीने खालीलपैकी कोण राज्य वित्त आयोगाची स्थापना करतो?

अ.राज्यपाल ब. मुख्यमंत्री क. पंतप्रधान ड.राज्याचे मुख्य सचिव

Option 1

14 कोणत्या घटना दुरुस्तीने स्थानिक स्वराज्य संस्थांना वैधानिक व घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला.

अ. ७३ व ७४ व्या ब. ८६ व्या क. ६२ वी ड. ४६ वी

Option 1

15 ----- घटना दुरुस्तीने महानगर नियोजन समितीची स्थापना झाली.

अ. 42 व्या ब. 74 व्या क. ६२ व्या ड. ७३ व्या

Option 2

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 पंचायत समितीची कार्ये

Ans:

2 गटविकास अधिकारी कार्य व अधिकार

Ans:

3 नगर परिषदेच्या समित्या

Ans:

4 जिल्हा नियोजन समिती

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 ग्रामपंचायतीच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.

Ans:

2 महानगरपालिकेच्या आयुक्तांचे अधिकार व कार्य सांगा.

Ans:

3 ७४ व्या घटनादुरुस्तीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

Ans:

4 राज्य वित्त आयोगाची माहिती लिहा.

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायतीची रचना, अधिकार व कार्य सांगून त्यांची महाराष्ट्राच्या विकासातील का स्पष्ट करा.

Ans:

2 महाराष्ट्रातील महानगरपालिकेची रचना, कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.

Ans:

*****